

Beszámoló

Pályázatunk célja az volt, hogy további adalékokkal szolgáljunk az újplatonikus és a kora újkori lélekelméletek összefüggésére. Ha ezt vesszük figyelembe, akkor elértük ezt a célt. Ezeknek az összefüggéseknek a feltárása természetesen magával vonta azt, hogy mind az újplatonikus, mind pedig a kora újkori elméleteket is elemezni kellett – sokszor az ilyen lehetséges összefüggésekre tekintettel. Bene László kutatásának középpontjában Plótinosz és az őt megelőző kora császárkori platonikus szerzők morálsz pszichológiája és időelmélete állt. Az előbbi érdekes kapcsolatokat mutat a XV. századi bizánci filozófus Gemisztosz Pléthon elméletével, amelyet kollégánk több előadásban és tanulmányban tett világossá. Az utóbbi téma vizsgálatának eredményei pedig Plótinosz értekezésének (Enneász III 7) az általa készített angol nyelvű fordításában is jegyzetapparátusában fognak megjelenni (Las Vegas: Parmenides Publishers, 2018). Lautner Péter több tanulmányban elemezte azokat a lélekelméleti és episztemológiai elméleteket, amelyek fontos szerepet játszottak a kora újkori tézisek megfogalmazásakor. Porphüriosz elméletének elemzésekor arra a következtetésre jutott, hogy ennél a szerzőnél megjelenik egy olyan kognitív tartalom, amely egyszerre képi és általános. Ez a fajta tartalom a középkorban a species intelligibilis nevet kapja és tovább él a kora újkorban és Kantnál (a sematizmus probléma) éppen úgy, mint a kortárs episztemológiai vitákban. Fontos lélekelméleti és episztemológiai érintett akkor, amikor azt a problémát vizsgálta Damaskiosznál, hogy vajon a kognitív folyamatok azonosíthatók-e internális kritériumok segítségével, vagyis maga a szubjektum felismerheti-e azt, hogy éppen milyen kognitív folyamatot végez. Szkeptikus beállítódásának megfelelően a filozófus nemmel felel a kérdésre (pl. nem tudjuk internális kritériumok alapján eldönteni, vajon visszaemlékszünk-e vagy kitalálunk valamit), miközben definícionálisan – vagyis externális kritériumok alapján – a két folyamat különbözik egymástól. Ez a fajta kétely – a kognitív folyamatok meghatározatlanságának kérdése – a kora újkorban is foglalkoztatta a filozófusokat. Az utóbbi időben a kutatásai kiterjedtek a késő antik filozófia bizánci recepciójára is. Egyik eredménye (megjelenőben itt: B. Bydén – F. Radovic (eds.), *The Parva naturalia in Greek, Arabic and Latin Aristotelianism*. Heidelberg-New York: Springer, 2018, március, lásd: <http://www.springer.com/us/book/9783319269030>) az, hogy a testlélek viszonyra adott arisztotelianus (hülémorfikus) magyarázattípus úgy empirikus (orvosi) adatokkal kibővülve tovább él egy alapvetően platonizáló szellemi közegben is és utat mutat bizonyos XVI. századi itáliai elméletek (Pomponazzi, Zabarelli) felé. Schmal Dániel vizsgálatai eredménye egy könyv, amelyben a kora újkori elmefilozófiákat tárgyalva olyan szerzőkre is sort kerít, akiket a standard munkák ebből a szempontból elhanyagolnak. Ez nem csupán azért fontos fejlemény, mert ezzel új szempontokat vezet be a kor elmefilozófiájának vizsgálatába, hanem azért is, mert az újonnan tárgyalt szerzők jelentős része (cambridge-i neoplatonisták) a késő antik hagyományra támaszkodva dolgozzák ki elmefilozófiai nézeteiket. Ezzel pedig láthatóvá válnak azok a kapcsolatok, amelyek a késő antik lélekelméletet a kora újkor bizonyos elméleteivel kapcsolják össze. Malebranche kegyelemtana mellett ideaelméletét is vizsgálta és részletesen rámutatott ennek platóni eredetére anélkül, hogy ezt az elméletet bármilyen módon is a platóni ideatan szimpla másolatának értelmezze. A pályázat ideje alatt kezdett foglalkozni az öntudat/tudatosság különböző felfogásaival (lásd 2017 decemberében tartott berlini előadása), amelyek fontos kapcsolódási pontokat mutatnak némely, eddig kevésbé tanulmányozott késő antik felfogással.

Közös munkánk egyik eredménye egy az ELTE Doktoriskolájában tartott, két és fél szemeszterre terjedő szövegolvasó szeminárium Francisco Suárez *Quidnam sint species intentionales* (Arról, hogy micsodák az intencionális speciesek) című munkájáról. Suárez írása részét képezi az arisztotelészi *De anima*hoz írott kommentárjának és mint ilyen, lélekelméleti kérdéseket is érint. Ugyanakkor saját kidolgozott elmélete mellett megismertet minket az intencionalitással kapcsolatos nézetekkel is, amelyek egy része szintén antik gyökerű. Ennek a munkának egyik eredményeképpen elkészült a mű fordítása, amely jegyzetekkel és bevezetéssel közeljövőben fog megjelenni.

Összességében a vállalt célt sikerült elérni, amennyiben írásainkban sok kapcsolódási pontot tártunk a különböző platonikus és kora újkori elméletek között. Szokás szerint ezzel csak újabb kérdéseket vetettünk fel, amelyek azonban jóval inkább a részletekbe menő és kifinomultabb válaszokat követelnek majd meg.

Bene László

TANULMÁNY, FORRÁSKIADÁS

- 1) Ethics and Metaphysics in Plotinus, In: Filip Karfik, Euree Song (szerk.), *Plato Revived. Essays on Ancient Platonism in Honour of Dominic J. O'Meara*. Berlin: Walter de Gruyter, Berlin-, 2013. pp. 141-161.
- 2) Constructing Pagan Platonism: Plethon's Theory of Fate and the Ancient Philosophical Tradition, in: Jozef Matula / Paul Richard Blum (szerk.): *Georgios Gemistos Plethon: The Byzantine and the Latin Renaissance*. Palacky University Press, 2014, 45-76.
- 3) Geórgiosz Gemisztosz Pléthón Istenről”, in: Vassányi M. – Kendeffy G. (szerk.), *Istenfogalom és istenérvek a világ filozófiai hagyományában*, Károli Gáspár Református Egyetem/L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2017, 473–489.
- 4) Plótinosz: *A lélek halhatatlansága* (Enn. IV.7). Bevezetés, szerkezeti vázlat, fordítás, kommentár, *Magyar Filozófiai Szemle* 2017.

RECENZIO

- 1) Paolo Crivelli, *Plato's Account of Falsehood: a Study of the Sophist*. Cambridge; New York: Cambridge University Press, 2012. Pp. xi, 309. ISBN 9780521199131. \$95.00 *Bryn Mawr Classical Review* 22: p. &. (2013)
- 2) Francesca Guadalupe Masi, Stephano Maso, *Fate, Chance and Fortune in Ancient Thought*. Amsterdam: Hakkert, 2013, *Bryn Mawr Classical Review* 2015.10.37

KÖTET SZERKESZTÉSE

A. A. Long - D. N. Sedley: *A hellenisztikus filozófusok*. A magyar kiadást szerkesztette: Bene László. Akadémiai Kiadó, 2014, pp. 738.

ELŐADÁSOK

- 1) Georgios Gemistos Plethon on fate – *Georgios Gemistos Plethon: The Byzantine and the Latin Renaissance*, 2013. máj. 10-12 - Olomouc, Centre for Renaissance Texts.
- 2) Ortodoxia, újpogányság és szektarianizmus: Geórgios Gemistos Pléthón Istenről - *Istenfogalom és istenérvek a világ filozófiai hagyományaiban*, Károli Gáspár Református Egyetem, 2014. május 9-10.
- 3) Modern notions in the interpretation of ancient Greek philosophical texts: the case of Plotinus' theory of self-knowledge - *The Self in the Ancient and Medieval Worlds: Conceptions and Practice in China and the West*, CEU Institute for Advanced Study, Dept. of Philosophy, Dept. of Medieval Studies, 2014. május 22-24.
- 4) Plotinus: *Enn. I 1 [53] 4,12-5,7 - Plotinus Colloquium Olomouc. Reading Plotinus, Enn. I 1 [53] 1,1-7,6: Interaction between Body and Soul*, Centre for Renaissance Texts/ Palacky University Olomouc, 2014. nov. 14-15.
- 5) Ész, lélek és emberi lényeg a görög filozófiában – *Kiborgizmus, vasszív, transzhumanizmus, emberi lényeg. Vitaest Rólad és a jövőről*, Inspiráció Műhely, ELTE Gólyavár, 2015 ápr. 28.
- 6) Conditional Fate, Two-layered Ontology and the Notion of Autonomy in Alcinoüs' Didascalicus - az Academia Platonica Septima Monasteriensis konferenciája - "*Alcinoüs' Didascalicus*", Ascea, Olaszország, 2015.09.27-30 [a kiutazás szervezési okokból megghiúsult, a kéziratot kiküldtem a konferenciára]
- 7) A filozófus szabadsága az antik filozófiában – *Tudás és szabadság*, az ELTE Fil. Int. tanévnyitó konferenciája, 2015.10.1-2
- 8) Notes on *Enn. VI.4.3, 31-4, 18 – Omnipresence and Capacity: Plotinus, Enn. VI.4.1-14. Plotinus Colloquium 2016*, Université de Fribourg-Université de Lausanne, Münchenwiler/Villars-les-Moins, Svájc, 2016. május 5-8.
- 9) Between cosmology and psychology: Plotinus' theory of time, University of Tel-Aviv, meghívott előadás, 2017 máj. 15.
- 10) Between cosmology and psychology: Plotinus' theory of time – *15th Annual Conference for the International Society for Neoplatonic Studies*, Palacky University, Olomouc, 2017 június 15.
- 11) What are the passions? Gregory of Nyssa, On the soul and the resurrection 36, 4-40, 7. – Academia Platonica Septima Monasteriensis, Twelfth Meeting: *Soul and Passions. Gregory of Nyssa, De anima et resurrectione*, Münchenwiler/Villars-les-Moines, 6-7 October 2017.

RÉSZVÉTEL MŰHELYSZEMINÁRIUMOKON

- 1) Plotins Metaphysik des Guten. Eine philosophische und philologische Lektüre der Enneade VI 7 [38]. Zehnte Tagung der Academia Platonica Septima Monasteriensis, Würzburg, 2013. szept. 15-18.
- 2) 2014. szept. 3-6 között meghívottként részt vettem a prágai Károly Egyetem Filozófia Tanszéke által rendezett műhelyszemináriumon, melynek témája Arisztotelész A lélekről írott értekezésének III. könyve volt.

- 3) 2015.10.23-24-én Athénban meghívottként részt vettem a SEAAP műhelyszemináriumán, melynek témája Theophraszosz *Az érzékekről* c. értekezése volt.
- 4) Bodnár M. István – Bene László (szervezők): *Alexander of Aphrodisias on the soul's capacities for desiring and understanding* címmel (South-East European Association for Ancient Philosophy Workshop, CEU/ELTE, 2016.12.8-10).

KÉZIRATOK

- 1) Plótinosz: Mi az élőlény, és mi az ember? (*Enn.* I 1 [53]) – kézirat, 10 o.
- 2) Conditional Fate, Two-layered Ontology and the Notion of Autonomy in Alcinoüs' Didascalicus

Lautner Péter

KÖZREMŰKÖDÉS SZERKESZTÉSÉNÉL

- 1) Reader: Priscian, *Answers to King Khosroes of Persia*. P. Huby, S. Ebbesen, D. Langslow, D. Russell, C. Steel & M. Wilson (ford.), London–Oxford–New York–New Delhi–Sidney: Bloomsbury, 2016.

TANULMÁNYOK

- 1) Accounting for the Lack. Why Is There No Discussion of Plato's Theory of Sense-perception in the Neoplatonic Commentaries on Aristotle' *De anima*?
In: Fodor Pál, Mayer Gyula, Monostori Martina, Szovák Kornél & Takács László (szerk.), *More MODOQUE. Die Wurzeln der europäischen Kultur und deren Rezeption im Orient und Okzident. Festschrift für Miklós Maróth zum siebzigsten Geburtstag*. Budapest: Forschungszentrum für Humanwissenschaften der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, 2013, 97-106.
- 2) *Akrasztia* és mentális konfliktus a *Prótagoraszban*.
In: Fodor György & Sarbak Gábor (szerk.), *Ünnepi kötet Maróth Miklós hetvenedik születésnapja tiszreletére*. Budapest: Szent István Társulat, 2013, 95-105.
- 3) Platón: visszaemlékezés és közvetlen megragadás (intuíció).
In: Forrai Gábor (szerk.), *Filozófiai intuíciók – filozófusok az intuícióról*. Budapest: L' Harmattan, 2013, 11-21.
- 4) An ethical theory in the Old Academy.
In: *Rhizomata. A Journal for Ancient Philosophy and Science* 1(2013), 85-103.
- 5) Γνωστικῶς and/or ὑλικῶς: Philoponus' account of the material aspects of sense-perception.
In: *Phronesis* 58(2013), 378-400. új megjelenés: R. Sorabji (ed.), *Aristotle Re-Interpreted. New Findings on Seven Hundred Years of the Ancient Commentators*. London-Oxford-New York-New Delhi-Sydney: Bloomsbury Academic, 2016, 437-452.
- 6) Political φρόνησις.
In: *Magyar Filozófiai Szemle* 57(2013), 24-33.

- 7) Perceptual awareness in the ancient commentators.
In: Pauliina Remes & Svetla Slaveva-Griffin (eds.), *The Routledge Handbook of Neoplatonism*. London-New York: Routledge, 2014, 323-340.
- 8) Mental images in Porphyry's commentary on Ptolemy's *Harmonics*.
In: *Apeiron* 48(2015), 220-251.
- 9) A reflexió két fajtája Damaskiosnál.
In: Bárány István – Bolonyai Gábor – Ferenczi Attila – Vér Ádám (szerk.), *Studia Classica. Tanulmányok az Eötvös Loránd Tudományegyetem Ókortudományi Intézetéből*. Budapest: ELTE Eötvös kiadó, 2015, 207-217.
- 10) Pseudo-Philoponus on the role of experience in grasping the first principles.
In: *Logical Analysis and History of Philosophy – Philosophiegeschichte und logische Analyse* 20(2017), 173-187.

RECENZIO

- 1) Rachel Barney, Tad Brennan, Charles Brittain (eds.), *Plato and the Divided Self*. Cambridge-New York: Cambridge University Press, 2012.
In: *Bryn Mawr Classical Review* XXIII(2013). <http://bmcr.brynmawr.edu/2013/2013-06-06.html>
- 2) Michael Pakaluk & Giles Pearson (eds.), *Moral Psychology and Human Action in Aristotle*. Oxford: Oxford University Press, 2011.
In: *Classical World* 107, no. 1 (Fall 2013), 128-129.
- 3) Malcolm Schofield (ed.), *Aristotle, Plato and Pythagoreanism in the First Century BC: New Directions for Philosophy*. Cambridge: Cambridge UP, 2013.
In: *Bryn Mawr Classical Review* XXIII(2013). <http://bmcr.brynmawr.edu/2013/2013-09-56.html>
- 4) Jessica Moss, *Aristotle on the Apparent Good. Perception, Phantasia, Thought & Desire*. Oxford: OUP, 2012.
In: *Classical World* 107, no.3 (Spring 2014), 420-421.
- 5) Anne Sheppard (ed.), *Ancient Approaches to Plato's Republic. BICS Suppl. 117*. London: Institute of Classical Studies, 2013.
In: *Bryn Mawr Classical Review* XXIV(2014). <http://bmcr.brynmawr.edu/2014/2014-05-51.html>
- 6) Christoph Helmig, *Forms and Concepts. Concept Formation in the Platonic Tradition*. Berlin-N.Y.: Walter de Gruyter, 2012
In: *Classical World* 107, no.4 (Summer 2014), 567-568.
- 7) Radek Chlup, *Proclus. An Introduction*. Cambridge: CUP, 2012.
In: *Rhizomata. A Journal for Ancient Philosophy and Science* 2(2014), 132-137.

- 8) Pieter D’Hoine, Gerd Van Riel (eds.): *Fate, Providence and Moral Responsibility in Ancient, Medieval and Early Modern Thought. Studies in Honour of Carlos Steel*. Leuven: Leuven University Press, 2014.
In: *Bryn Mawr Classical Review* XXV(2015) <http://bmcr.brynmawr.edu/2015/2015-02-30.html>
- 9) Pierre Destrée, Ricardo Salles, Marco Zingano (eds.), *What is Up to Us?: Studies on Agency and Responsibility in Ancient Philosophy. Studies in ancient moral and political philosophy, 1*. Sankt Augustin: Academia Verlag, 2014.
In: *Bryn Mawr Classical Review* XXV(2015) <http://bmcr.brynmawr.edu/2015/2015-07-28.html>
- 10) L. P. Gerson, *Plotinus Ennead V.5: That the Intelligibles are not External to the Intellect, and on the Good*. Las Vegas: Parmenides, 2014.
In: *International Journal of the Platonic Tradition* 9(2015), 238-241.
- 11) *Proclus. Commentaire sur le Parménide de Platon*. Tome IV. 1re partie: Livre IV. 2e partie: Notes complémentaires et index du livre IV par Concetta Luna et Alain-Philippe Segonds. Párizs: Les Belles Lettres, 2013.
In: *Gnomon* 88(2016),75-77.
- 12) Lloyd P. Gerson, *From Plato to Platonism*. Ithaca, NY - London: Cornell UP, 2013.
In: *The International Journal of the Platonic Tradition* 10(2016), 119-126.
- 13) *Plotinus, Ennead IV. 3-4.29: Problems concerning the soul. Translation with introduction and commentary* by John. M. Dillon and H. J. Blumenthal: Las Vegas: Parmenides Publishing, 2015.
In: *International Journal of the Platonic Tradition* 10(2016), 248-251.
- 14) François Renaud, Harold Tarrant (eds.), *The Platonic ‘Alcibiades I’. The Dialogue and its Ancient Reception*. Cambridge: CUP, 2015.
In: *Bryn Mawr Classical Review* XXVI(2016) <http://bmcr.brynmawr.edu/2016/2016-12-33.html>

ELŐADÁSOK

- 1) Plotinus’ reaction to Aristotle’ distinction between memory (μνήμη) and recollection (ἀνάμνησις).
Elhangzott az International Society for Neoplatonic Studies Konferenciáján. St. Michael’s College, Cardiff University, Cardiff, 2013. június 17-19.
- 2) Aspasius on responsibility for ignorance and character.
Elhangzott az *Aristotle, Nicomachean Ethics III* című konferencián. CEU, Budapest, 2013. július 11-13.
- 3) Phantasia in Alexander of Aphrodisias and in the Alexandrian Neoplatonism.
Elhangzott a *Perception, Imagination and Intellect in the Greek Commentators on Aristotle’s De anima* című konferencián. Göteborg, 2013. szeptember 28-29.
- 4) Galen on the Physiology of Vision (PHP VII 4,4 – 25 (452.28-458.6 De Lacy)).
Elhangzott a *Galen. Problems on De placitis Hippocratis et Platonis VII*. c. konferencián. Corpus Medicorum Graecorum Projekt, HU Berlin, 2013. november 22-24.

- 5) Plotins Metaphysik des Guten. Eine philosophische und philologische Lektüre der Enneade VI 7 [38]. *Zehnte Tagung der Academia Platonica Septima Monasteriensis*, Würzburg, 2013. szept. 15-18.
- 6) Aporia és szkepszis. 2014, január 20. Budapest. *Ütközéspontok – a vita fogalma és jelentősége a filozófiában*, konferencia.
- 7) Physics I 7. 2014, május 17, Zágráb. *Workshop on Physics I*.
- 8) A reflexió fajtái Damaszkiósnál. 2014, május 22. Budapest. 11. Magyar Ókortudományi Konferencia.
- 9) Response to Giuseppe Feola's paper and On Michael of Ephesus on sensus communis. 2014, május 28. Göteborg. *Representation and Reality. The Parva Naturalia in Greek, Arabic and Latin Tradition*, konferencia.
- 10) Damascius: psychic activities, reflection and intentionality. 2014, június 19. Lisszabon. *14th ISNS conference*.
- 11) Aristotle, De anima III 7. 2014, szeptember 5. Prága. *SEAAP conference on Aristotle's De anima III*.
- 12) Az intencionalitás egy problémája a késő antik lélekelméletekben. Elhangzott 2015, február 20-án. ELTE Filozófiatörténeti Fórum.
- 13) Aristotle's Physics VIII 5, 265b27-267a31. Elhangzott 2015, június 5-én. *Conference on Aristotle's Physics VIII 5-10*. Tel Aviv University.
- 14) Theophrastus, De sensibus 83-91: Plato. Elhangzott 2015, október 23-án. *10th SEEAP Conference at Athens*.
- 15) Intentionality and the Transparency of Cognitive Activities in Damascius. Elhangzott 2015, november 9-én. *Institute of Classical Studies London, Ancient Philosophy Seminar*.
- 16) Okok és fizikai törvények a kései újplatonizmusban és Arisztotelésznél. In: Konf.: *Az okság mint az "univerzum cementje"*. MTA BTK Fil. Int., 2016.11.11.
- 17) Michael of Ephesus' views on the status and origin of dream-images. In: Konf.: *Michael of Ephesus: Commentator and Philosopher*. RU Bochum, 2016.09.29.
- 18) Eudoxus on Immanent Ideas. In: Konferencia: *Aristotle's Peri Ideón*. LMU München, 2016.07.09.
- 19) Alexander of Aphrodisias on the objects of perception. In: Konferencia: *Alexander of Aphrodisias, De anima. On the non-rational cognitive powers*. Zágráb. 2016.03.18.
- 20) Érzelem és szelekciós mechanizmus összefüggése a kora sztoikus cselekvésméletben. In: Konferencia: *Érzelmek*. MTA BTK Fil. Int. 2016.02.22.
- 21) The physiology of hearing in Philoponus' commentary on Aristotle's De anima. In: *10th London Ancient Science Conference*. London, UCL-ICS. 2016.02.15.

- 22) Michael of Ephesus on the nature and physiology of dreams. In: *11th London Ancient Science Conference*. London, UCL-ICS. 2017.02.15.
- 23) Bevezető előadás (a *De Stoicorum repugnantiis* szerkezete). In: *Plutarkhosz workshop*, ELTE 2017.03.23.
- 24) Antik változatok a naturalizmusra: lelki folyamatok és korpuszkuális mozgások. In: *Naturalizmus-konferencia*. MTA BTK Fil. Int. 2017.04.21.
- 25) Alexander of Aphrodisias on Fate as an Epistemological and Ethical Problem. In: *Fate, Providence and Free Will: Philosophies and Religions in Dialogue in the Early Imperial Age (20 B.C. - A.D. 250)*, Università Lateranense, Roma, 2017.09.29.
- 26) Soul and Body. In: *Soul and Passions: Gregory of Nyssa, De anima et resurrectione. Academia Platonica Septima Monasteriensis, Twelfth Meeting*. Münchenwiler/Villars-les-Moines, 2017.10.7.
- 27) Aristotelian Emotions. In: *Heller Ágnes érzelem- és szenvedélyelmélete*. Konferencia, ELTE BTK, 2017.11.15.
- 28) Olympiodorus' notion of αἴσθησις and its context. In: *Olympiodorus of Alexandria: exegete, teacher, philosopher*. Utrecht. 2017.12.16.

Schmal Dániel

KÖNYVSZERKESZTÉS

- 1) Pavlovits Tamás – Schmal Dániel szerk. *Perspektíva és érzékelés a kora újkorban*. Budapest, Gondolat. 2015. 302 oldal.
- 2) René Descartes, *Dioptrika*. Ford. Kékedi Bálint, Schmal Dániel, Tóth Zita Veronika. Budapest, Gondolat Kiadó. 2016.
- 3) Nicolas Malebranche, *Értekezés a természetről és a kegyelemről*. Szerkesztette, fordította, jegyzetekkel ellátta és az előszót írta Schmal Dániel. Budapest, Gondolat Kiadó, 2016. 160 oldal.

MONOGRÁFIA

- 1) Schmal Dániel, *Az elme filozófiája a kora újkorban: a test–lélek probléma*. Budapest, Gondolat Kiadó, 2016. [Az impresszumban 2015 szerepel] 302 oldal.

SZERKESZTETT FOLYÓIRATSZÁMOK

- 1) Monadológia. A *Magyar Filozófiai Szemle* tematikus száma. 2015. 59/1. 208 old. Bevezetés: Monadológia. 5–9.
- 2) Állati természet. A *Magyar Filozófiai Szemle* tematikus száma. 2016. 60/3. 118 old. Bevezetés: Az állat mint filozófiai probléma. 5–8.

TANULMÁNYOK

- 1) A tipológiától a tipográfiáig: A katolikus egzegézis dilemmái a kora újkorban. *Pannonhalmi Szemle* 22. 2014/2 22–35.
- 2) John Marenbon ed.: *Continuity and Innovation in Medieval and Modern Philosophy: Knowledge, Mind, and Language*. In *British Journal for the History of Philosophy*. 22. (2014/4) 840–842. (Review)
- 3) Az *ens morale* és az erkölcsi közösség alapjai a korai és a kései felvilágosodásban – széljegyzetek Körömöczy János jegyzeteihez. *Keresztény Magvető* 2014. 3–4. 453–467.
- 4) Visual Perception and the Cartesian Concept of Mind: Descartes and the Camera obscura. In Tamás Demeter – Kathryn Murphy – Claus Zittel szerk. *Conflicting Values of Inquiry: Ideologies of Epistemology in Early Modern Europe*. Leiden, Brill Publishers. 2015. 69–91.
- 5) Pavlovits Tamás – Schmal Dániel: A perspektíva filozófiai értelmezései a 17. században. In uők. szerk. *Perspektíva és érzékelés a kora újkorban*. Budapest, Gondolat. 2015. 11–36.
- 6) A szubjektum perspektívája Leibniz gondolkodásában. In Pavlovits Tamás – Schmal Dániel szerk. *Perspektíva és érzékelés a kora újkorban*. Budapest, Gondolat. 2015. 169–189.
- 7) Scientia. (Demeter Tamással és Láng Benedekkel közösen) In Marco Sgarbi szerk. *Encyclopedia of Renaissance Philosophy*. Bordrecht, Springer. 2016. 1–15.
- 8) Malebranche lecteur de Pascal : La question de « la condition humaine » In Hélène Michon – Tamás Pavlovits szerk. *La sagesse de l'amour chez Pascal*. Paris, L'Harmattan. 2016. 175–193.
- 9) Isaac La Peyrère és a racionális bibliakritika. In Balázs Mihály – Bartók István szerk. *A felvilágosodás előzményei Erdélyben és Magyarországon (1650–1750)*. Szeged, SZTE Magyar Irodalmi Tanszék. 2016. 119–129.
- 10) Burchard de Volder (és Köleséri Sámuel) *Ateisták ellen* írt disputációinak eszmetörténeti helye. In Balázs Mihály – Font Zsuzsa – Kovács András szerk. *Köleséri Sámuel és az európai korai felvilágosodás*. Kolozsvár, Erdélyi Múzeum Egyesület. 2016. 97–111.
- 11) Leibniz az erők metafizikájáról – ikonográfiai kísérlet. In Gurka Dezső szerk. *Matézis, mechanika, metafizika: A 18–19. századi matematika, fizika és csillagászat eredményeinek reprezentációja a filozófiában és az irodalomban*. Budapest, Gondolat. 2016. 13–23.
- 12) A *Dioptrika* helye a descartes-i filozófiában. In René Descartes, *Dioptrika*. Ford. Kékedi Bálint, Schmal Dániel, Tóth Zita Veronika. Budapest, Gondolat Kiadó. 2016. 109–119.
- 13) A vitalizmus és az öntudatlan percepció problémája a 17. században. *Magyar Filozófiai Szemle*. 2016. 60/3. 79–95.
- 14) Agresszió és rítus a kora újkorban. In Laczkó Sándor szerk. *Lábjegyzetek Platónhoz – Az agresszió*. Szeged, Pro Philosophia Szegedi Alapítvány – Magyar Filozófiai Társaság – Státus Kiadó. 2016. 310–318.
- 15) Malebranche és a katolikus felvilágosodás. In Nicolas Malebranche, *Értekezés a természetről és a kegyelemről*. Szerkesztette, fordította, jegyzetekkel ellátta és az előszót írta Schmal Dániel. Budapest, Gondolat Kiadó, 2016. 7–18.

ELŐADÁSOK

- 1) Nyitott-e a monadikus perspektíva a leibnizi filozófiában? Elhangzott *A perspektíva fogalma a kora újkori filozófiában* című konferencián 2014. január 4-én a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen.
- 2) Malebranche et Arnauld sur la théologie des idées. Elhangzott az *Institut Français de Budapest* rendezésében tartott *Descartes est-il cartésien? Descartes et son interprétation* című nemzetközi konferencián 2014. január 24-én.
- 3) Ami vitatható és ami vitathatatlan – esettanulmány a tudat kora újkori elméletéről. Elhangzott a Doktoranduszok Országos Szövetsége által szervezett *Ütközéspontok – a vita*

fogalma és jelentősége a filozófiában című konferencián az ELTE BTK-n 2014. január 30-án.

- 4) Descartes a testi emlékezetről. Elhangzott az *MTA Filozófiai Kutatóintézetének* szemináriumán, 2014. február 11.
- 5) Karteziánus terek. Elhangzott a MOME doktoriskolájának térelméleti előadássorozatának keretében 2014. március 5-én.
- 6) A racionális bibliakritika kezdetei és a kinyilatkoztatás problémája a kora újkorban. Elhangzott az ELTE BTK-n, az *ELTE Assziológiai és Hebraisztikai Intézete* által rendezett, a *Az írás arcai: Fejezetek a Biblia kultúrtörténetéből* című előadássorozat keretében 2014. március 30-án.
- 7) Descartes and Leibniz on Real Presence and Physical Changes. Elhangzott az *Understanding Matter: Philosophical Perspectives* című konferencián: Palermo 2014. április 11.
- 8) Az erők metafizikája Leibniz kései írásaiban. Elhangzott a Tessedik Sámuel Egyetemi Központ által *A 18–19. századi matematika, fizika és csillagászat eredményeinek reprezentációja a filozófiában és az irodalomban* címmel megrendezett konferencián Szarvason 2014. április 25-én.
- 9) Az ontológiai istenérv alakváltozatai a kora újkorban. Elhangzott a KGRE BTK Művészettudományi és Szabadbölcészeti Intézete által rendezett *Istenfogalom és istenérvek a világ filozófiai hagyományában* című konferencián 2014. május 9-én.
- 10) Leibniz a sorsok palotájában, avagy naív-e a leibnizi teodícea. Elhangzott az ELTE BTK Filozófiai Intézete által szervezett *Monadológia* című konferencián 2014. szeptember 25-én.
- 11) Cseppfolyós emlékezet (az emlékezet krízise a korai és kései modernitás idején). Elhangzott *A társadalmi emlékezet filozófiája* című konferencián a Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpontjának Filozófiai Intézetében 2014. november 18-án.
- 12) Válaszúton: az ideák materiális hamisságának problémája Descartes-nál. Elhangzott a A Kerényi Károly Szakkollégium és a PTE BTK Filozófiai és Művészetelméleti Intézete által rendezett *Kartezianus ideaelméletek* című Műhelyszemináriumon 2015. május 5-én.
- 13) Erőszak és (ön)kifejezés a koraújkorban. Elhangzott a Magyar Filozófiai Társaság által szervezett *Lábjegyzetek Platónhoz: az agresszió* című tudományos konferencián, Szegeden, az az MTA SZAB székházában 2015. május 16-án.
- 14) A racionális bibliakritika kezdetei és az „eredet” problémája Richard Simon és Isaac La Peyrère munkásságában. Elhangzott *A felvilágosodás előzményei Erdélyben és Magyarországon (1650–1750)* című konferencián, Szeged, 2015. május 28–30.
- 15) Religious Experience and the Problem of Representation in the *amour pur* Debate. Elhangzott a *Philosophies of Christianity – New Ways in Philosophy of Religion* című konferencián, Budapest PPKÉ BTK 2015. 06. 27.
- 16) Le concept de la sensation chez Malebranche et Spinoza. Elhangzott a *Spinoza-Malebranche : de l'ontologie à la politique* című konferencián (organisée par Chantal Jaquet, Université Paris 1 Panthéon-Sorbonne, et Raffaele Carbone, Université Federico II de Naples) Université Paris 1 Panthéon-Sorbonne, Salle Cavaillès. 2015. szeptember 26.
- 17) *The Concept of Memory and the Unity of Descartes's World*. Elhangzott a *Philosophie et science : unité et pluralité à l'âge classique* című konferencián 2015. november 20-án (Organisé par le Département de Philosophie de l'Université de Szeged et le Centre Universitaire Francophone de Szeged)
- 18) *Tudatosság és intencionalitás a kora újkorban* – elhangzott 2016. január 29-én az ELTE BTK Filozófiatörténeti Fórumának keretében.
- 19) *A nem tudatos állapotok problémája a kora újkorban (tipológiai kísérlet)* – elhangzott Az analitikus filozófia és a fenomenológia kapcsolatai történeti perspektívában című konferencián 2016. június 10-én az ELTE BTK Filozófia Intézetében.

- 20) *Az észlelés kérdése és a mechanikai filozófia határai* – elhangzott 2016. június 29-én a Losonczi Péter emlékére a Károli Gáspár Református Egyetem és az Eötvös Loránd Tudományegyetem által rendezett *Filozófia, teológia, politika* című konferencián.
- 21) *Unconscious Perception in the Late Seventeenth Century – Some notes on Grey Zone of Mechanism and Cognition* – elhangzott Lodzban az ISSEI konferenciáján, a *The Question of Life in the 17th-Century Mechanism* című panelben 2016. július 13-án.
- 22) *Unconscious Desires as Physical Causes in the Early Modern Philosophy of Nature* – elhangzott a *First Budapest Seminar in Early Modern Philosophy: Affectivity* című nemzetközi konferencián az ELTE BTK Filozófiai Intézetében 2016. október 15-én.
- 23) *Perception and Matter: The Concept of Causality in Francis Glisson's Philosophy of Nature* – elhangzott az *Early Modern Encounters of Science and Philosophy* című konferencián az MTA Filozófiai Kutatóintézetében 2016. november 15-én. (*keynote speaker*)
- 24) *Az okság és a természetes erők problémája az újkorban. Elhangzott a Magyar Tudományos Akadémia Filozófiai Intézete által szervezett Az okság mint az „univerzum cementje” című konferencián 2016. november 11-én.*
- 25) *A szubjektum invenciója a kora újkorban. Elhangzott 2017. február 4-én az egri Eszterházy Károly Egyetemen szervezett A feltalálás vágya és ígérete: Konferencia az invencióról című konferencián.*
- 26) *Az eleven anyag problémája a kora újkorban. Elhangzott 2017 március 7-én a Filozófiai Kollégium „Élet és anyag. Variációk a materializmusra” szemináriumán az ELTE BTK-n.*
- 27) *Descartes a tudatosságról. Elhangzott BME Filozófia és Tudománytörténet Tanszék által szervezett szemináriumsorozaton 2017. március 13-án.*
- 28) *A leibnizi ikerföld és a lélek naturalizálása. Elhangzott a Magyar Tudományos Akadémia Filozófiai Intézete által szervezett Naturalizmus és antinaturalizmus című konferencián 2017. április 21-én.*
- 29) *Cartesian Cogito Enacted – Elhangzott a Magyar Tudományos Akadémia Filozófiai Intézete által szervezett The Registers of Philosophy című nemzetközi konferencián 2017. május 13-án.*
- 30) *Az én egysége és az idegen a korai modernitásban – elhangzott 2017. május 19-én Szegeden az MTA SZAB székházában, a Lábjegyzetek Platónhoz (Az idegen) című konferencián.*
- 31) *A nem tudatos észlelés problémája – Descartes és a kortárs elméletek. Elhangzott az „Analitikus filozófia és fenomenológia történeti perspektívában 3.” című konferencián 2017. június 16-án az ELTE BTK Filozófiai Intézetében.*
- 32) *Arnauld on Descartes' Concept of Conscientia – elhangzott 2017. október 27-én a Second Budapest Seminar in Early Modern Philosophy keretében az ELTE BTK Filozófiai Intézetében.*
- 33) *Virtual Reflection – Some Notes on the Early Modern Concept of Consciousness. – elhangzott 2017. december 18-án. Humboldt-Universität zu Berlin, Institut für Philosophie (Theoretische Philosophie) Abendvortrag CENTRAL-Kolleg „Consciousness in Medieval and Early Modern Philosophy”, TOPOI keynote lecture.*